

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Omnia Latina Scripta Matthiæ Flacij Illyrici

Flacius, Matthias

Magdeburgæ

VD16 F 1296

3. Co[n]futatio scripti Philippi de Adiaphoris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36647

CONTRA QVODDAM
SCRIPTVM INCERTI AV-

toris, in quo suadetur mutatio pia-
rum cæremoniarum in Papi-
sticas. Per Matth. Flaci-
um Illyri-
cum.

VLCHRE DE-
scribit impiæ doctri-
næ, ac etiam ipsorum
pseudoprophetarum
naturam, & ingeni-
um Paulus, cum di-
cit eos clam subintra-
re, & serpere ueluti Cancrum. Nam ut
taceamus, quam multis clandestinis,
fraudentis, ac plane Hispanicis con-
uenticulis & consultationibus hoc tem-
pore impij ueræ Christi religioni infi-
dientur, exitiumq; moliantur, iam scri-
pta quædam latina clam, non impressa
sparguntur, quibus impiæ mutationes
piarum cæremoniarum & rituum in
Antichristianas, & ipsissima inconstan-
tia suadentur,

Causam quare clam potius spar-
gantur,

gantur, quam publicentur, facile est sci-
re. Fugit enim mendacium lucem, &
ueretur, ne sit, qui eius falsitatem coar-
guat. Interea tamen multum mali effi-
ciunt, mittuntur enim præcipue Eccle-
siarum Pastoribus, quibus subuersis fa-
cile sperant se etiam ipsas oues ad se
pertrahere posse.

Quis auctor sit, non magnopere
iam ero sollicitus. Partim enim nulli
tituli huiusmodi scriptis additi sunt,
partim a quibusdam fraudulenter quot
rundam magnæ authoritatis uirorum
nomina supposita esse suspicor. Cum
igitur huiusmodi scripta non paucos
pufillos Christi subuertant, pio, quod
Deus nouit, studio motus unius præci-
pui scripti, cuius hoc est principium
**(IN TANTA ECCLESIA RVM
MOESTITIA ET DISSIPA-
TIONE, &c.)** argumenta confutare
conabor, quanquam eadem propemo-
dum sunt & aliorum argumenta.

Non est autem difficile homini
medioeri Christianæ religionis cogni-
tione, & communi iudicio instructo,
de hoc scripto pronunciare, ac falsitatē
eius.

eius.

eius coarguere, si modo constanter hęc
hypothesin retineat. **PLVS ESSE
TIMENDVM DEVM QVAM
HOMINES, ET PRIMVM
ESSE QVAERENDVM REG-
NVM COELORVM, &c.** Nam
qui primum & præcipue ventris com-
moda quærunt, ac magis homines quã
Deum timent, *ijs* & timor humanus
veri iudicium adimit, & etiam cum ui-
dent aliquos errores & sophismata, ta-
men metu perculsi, meliora uidentes,
ultra deteriora sequuntur. Ratio au-
tem, cur non sit difficile de hoc scripto
iudicare, hęc est. Quia cum & alios
multos, eosq; conspicuos errores conti-
neat, de quibus postea, tum ipse scopus
scripti plane manifesta reprehensione
dignus esse cernitur. Nam fatetur pri-
mum mutationes istas afferre hęc se-
quentia incommoda, contristationem
bonarum mentium (quod idem est, ac
si diceret plenius, contristationem Spi-
ritus sancti in bonis mentibus) confir-
mationem aduersariorum in sua im-
pietate ac furore. Deniq; languefactio-
nem ac inductionem in dubitationem
multo.

multorum piorum. Quæ mala, si cui
parua uidentur, cum ingentia uel poti-
us summa sint, ille sane parum uel ni-
hil adhuc in pietate Christiana profe-
cit. Nihilominus, his ipsis tantis malis
& scandalis neglectis, suadet author
scripti mutationes ob spem (ut ipsemet
fatetur) incertam retinendæ pacis ac
tranquillitatis.

Hic quæro a pijs hominibus, num
satis sani hominis (ne dicam pij Chri-
stiani, aut eruditi Theologi) consilium
esse uideatur, suadere, ut ob incertam
spem pacis hæc tanta scandala admit-
tantur: Quanquam esse hæc spem lon-
ge uanissimam abunde nos cum furor
aduersariorum, ubiq; in Ecclesias Chri-
sti grassantium, tum & literæ Cæsaris
ad Mansfeldenses, & alios scriptæ (si
modo uellemus) edocere possent. Cum
igitur ipse scopus mutationum, adeo
penitus prauus & falsus sit, facile intel-
ligi potest, quid & de mutationibus, &
de scripto mutationes suadente senti-
endum sit. Sed iam ordine de ipso scri-
pto, ac primum de hypothesis, quam a
principio ponit, dicamus.

Negat

Negat scriptor se de priuata confessione loqui, sed de consilio, quod aliis infirmis in cōmunionē datur. Quasi uero non multo magis referat, ut integræ Ecclesiæ confessionem Christi inuiolatam retineant, quam singuli homines. Hic iam tacebo quod Ecclesia per hoc consilium scindatur, dum fortiores ab imbecillioribus seiunguntur.

Quæro autem, qui sint isti infirmi, qui ab istis medicis consilium expectant: Subditi certe magistratum nihil tale postulant (ut apparet ex Misnensis & Francici Principatus conuentibus) quin potius contrarium flagitant. Vituperant molliciem doctorum, ac queruntur eorum timiditate religionem prodi. Domini ac consiliarij eorum itidem infirmi appellandi non sunt. Fidentur enim isti ipsi mutationum suafores, eos uere malos esse, ac totius doctrinæ euerisionem quærere.

Proinde uerendum est, ne isti ipsi medici sint illi infirmi, quibus medicamen paratur. Et simul illud quoque
hic ob-

hic obseruandum est, quod quicquid
suadet author scripti alijs, id. tanquam
eius confessio accipiatur. Deinde, ut
sint aliqui imbecilli, qui sunt plurimi
ubiq; horum profecto imbecillitas nõ
esset augenda, sed sananda. Animand
di fuissent eiusmodi homines ad con-
stantiam, & non eneruandi, ac ueluti li-
centia ad abnegandum Euangelium
instruendi.

Miror autem, quod scriptor, quasi
oblitus eorum, quæ in principio de
magnitudine malorum mutationes se-
quentium dixit, comparat resistentes
mutationibus cum Laurentio non ex-
hibente pecunias Decio, & cum quo-
dam priuato homine ob esum carniũ
prope Basileam combusto, eosq; tan-
quam stoicos & horridos accusat. Qua-
si uero dedere pecunias, ac non edere
priuatim carnes idem sit, quod publi-
cos, eosq; ædificationi utilissimos ritus
multarum Christi Ecclesiarum inma-
tare in contrarios. Quod fit (ut scriptũ
ipsum concedit) cum his tantis scan-
dalis contristatione piarum mentium,
confirmatione aduersariorum in sua
impietate

impietate ac furore, & deniq; multo-
rum piorum languefactione, & in du-
bitationem inductione, Atq; ijs tantis
malis resistere, duri & stoici hominis
esse dicit.

Abutitur quoq; Sophistice Petri
testimonio, **PATIENTES VBI
OPVS EST** (quanquam hæc uerba
non sunt Petri, sed est 1. Petri 4. Pati
nos debere tanquam Christianos, non
tanquam facinorosos) Quasi uero istis
tantis malis repugnare non sit res plus-
quam necessaria & plane dignissima,
pro qua quisq; pius pati debeat. Vel
quasi etiã nunc non hoc agatur a Mo-
narchis, ut hoc ipso facto doctrina ab-
ijciatur. Nam reliqui magistratus sunt
tantum satellites Monarcharum. Quic
quid agunt, in eorum gratiam agunt.
Quod autem quædam bona uerba
subditis dant, fallendi studio faciunt.
Quorum fraudibus, ut resistamus,
Christus iubet, inquit, Estote pru-
dentes sicut serpentes.

Hic etiam de illa celebri ac plane
Catholica hoc tẽpore sententia (Vnũ-
quemq; proprio periculo debere con-
fiteri,

fiteri
quid
cum
cion
ricul
cultu
est.
Chri
ut gla
E
non
docea
Chri
urbe
feceru
M
docto
lantes
pellat
conta
sa op
& deu
tamen
quam
enim
illud
C

ultra, & nemini esse causa periculi) aliquid dicendum est. Hæc sententia cum sic nunc intelligatur, quod conuincionatores non debeant esse causa periculi auditoribus, dum constanter istis cultuū corruptelis resistunt, falsissima est. Effet enim alioqui plane iniustus Christus, qui dicit, se uenisse in terram, ut gladium mitteret, non pacem.

Breuiter igitur respondeo, si quis non uult esse causa crucis alijs, is non doceat eos Christum. Sed hoc agat, ut Christus una cum sua cruce ex ipsorum urbe & regione pellatur, ut Gergesenī fecerunt.

Multum infectatur constantiores doctores, eosq; stoicos *δρασυδείλας*, conuincientes culicem, &c. Contumeliose appellat, resq; optimas pessimis uerbis contaminat, ut fit, quando bona causa oppugnatur. Si qui colant culicem & deuorant camelum, nō laudo, quod tamen non minus timidi doctores, quam constantiores faciunt. Oportet enim hoc facere (ut Christus inquit) & illud non prætermittere.

Comparat etiam istum durū Stoicum cum

D

icum cum

scum cum illo suo modesto Academi-
co, uel potius Epicureo, his uerbis. Et
cogita, uter male faciat, an ille durus &
horridus, qui, ut retineat laudem con-
stantiæ, mauult Ecclesiam deserere, quã
uestem mutare, &c. Quasi uero præ-
cipuum inter istas mutationes sit mu-
tatio uestis, & non insint in Lipsico In-
terim, & alijs eius fratribus, alia centies
magis impia. Ut taceam scandalũ, ab-
negationem ueritatis, occasionem ma-
iorum errorum, quæ omnia sunt etiam
minimis mutationibus hoc tempore
coniunctissima.

Quid igitur eiusmodi sophismati-
bus paruulos Christi seducere conan-
tur? Tale sophisma est etiam illud, cum
seruitutem & crucem appellat appro-
bationem istarum impietatum. Sed
non est crux accipere characterem An-
tichristi, uerum summa impietas, iam
olim in Apocalypsi per spiritum san-
ctum damnata.

Sæpe repetit, se probare istas mu-
tationes, si hoc modo retineri possit
doctrina, & uitari uitiosi cultus, quasi
uero istæ ipsæ Papisticae caeremoniæ
non

non sint pars maxima uitiosorum cul-
tuum.

Deinde quantum sint profuturae
istae mutationes ad retinendam doctri-
nam, facile nos aliarum Ecclesiarum
calamitas erudire potest, ubi minores
mutationes tantum fenestra & occasio
fuerunt maximis. Sed est in quadam
Lipsensium Theologorum Epistola,
quod licebit in genere caeremoniarum
abusus reprehendere. O praecelaram
libertatem, id etiam Romae coram An-
tichristo licet. Sed quis generali ser-
mone rite eruditur?

Negat author scripti, tolli liberta-
tem Christianam per receptionem cae-
remoniarum, & iugi Papistici, cum ta-
men ubique mutationem istam appellet
seruitutem, in quibus est manifesta co-
tradictio. Adhaec dicit libertatem Chri-
stianam non pertinere etiam ad cae-
remonias, cum nostri praecceptores, & qui-
dem recte faciant tertium & quartum
gradum libertatis, liberationem a cae-
remonijs & traditionibus. Et Paulus
clare affirmet, abstinere a caeremonijs
Mosaicis, esse stare in libertate Christia-
na, Item

ana. Item Petrus appellat importabile iugum.

Illud uero omnium indignissimū est, quod Ecclesiæ Antichristi teste tribuit laudem seruatarum elegantium, & piarum cæremoniarum. Veræ autem Christi Ecclesiæ crimen reiectarum. Itemq; inquit nos potuisse errare, & similia, quæ non ita multum a recantatione quadam absunt. Certe multorum mentes misere sauciabunt. Nam quod dicit quosdam aboleuisse absolutionem & cantiones, quid id ad nos? Zuinglianos eo nomine accuset, & nos missos faciat. Item quod dicit quosdam libertate abusos esse, id non debet nos impellere, ut cū sitnus a Christo liberati, Antichristi iugo ultro colla nostra inseramus. Nota sunt dicta, malum malo sanandum non esse. Item, stultorum est ab uno extremo in alterum ruere. Quanquam est longe maius scelus, seges ferre de libertate Christiana tollenda, quam quod aliqui per imbecillitatem (quicunq; demum illi sunt) Christiana libertate aliquando abutuntur.

Obijciunt hic quidam, satius esse nos ip

nos ip
ut no
Hi mi
uel ad
medic
lunt,
quali
& Ty
tantu
test,
rorem
pij uer
diu su
dacijs
autho
mon
bus et
atq; ac
bus pi
iam n
& scar
gener
medi
pij eff
Chri
uerfa
tat, qu

nos ipsos aliqua immutare quam pati,
ut nobis pulsus Papistæ omnia mutent.
Hi mihi non satis uidentur perpendere
uel aduersariorum mentem, qui nulla
mediocri mutatione contenti esse uo-
lunt, uel etiam ipsarum mutationum
qualitatem. Propalam impius Doctor
& Tyrannus, ut pharao, Manasses, &c.
tantum in corpora piorum sæuire po-
test, conscientiæ uero ob eorum fu-
rorem non ualde turbantur, ita ut
pij ueram doctrinam, antea imbibitam,
diu sub eis retineant, nec eorum men-
dacijs moueantur. At pius magnæq;
authoritatis Doctor, ut David Salo-
mon suis scandalis & falsis dogmati-
bus etiam ipsas piorum conscientias,
atq; adeo Spiritum sanctum in cordi-
bus piorum cruciant & extinguunt. Ut
iam multi præsentibus mutationibus,
& scandalis turbati, de toto doctrinæ
genere dubitare incipiunt. Proinde
mediocres mutationes ab ijs factæ, qui
pij esse uidentur, longe plus Ecclesiam
Christi turbant, quam maximæ ab ad-
uersarijs. De quibus nemo sanus dubi-
tat, quin sint & uitæ cõtaminatissimæ,

& ueritatis coelestis manifesti hostes.

Ita adiuuante Deo unum ex principibus scriptis perniciosas Ecclesiae mutationes suadentibus, breuiter confutauit, quod me pio studio fecisse Deus, & mea conscientia mihi testis est, spero etiam pios homines conatum hunc probaturos esse. Verum id me maxime cruciat, quod & scriptor iste, & alij quidam uoce caeremonias & ordinem in genere laudando uolunt probare, Papisticas caeremonias recipiendas esse, O malitiam aut caecitatem. Num igitur hactenus nullum ordinem, nullasque caeremonias habuimus, sed tantum phanatico quodam spiritu istae Ecclesiae agitatae & turbatae sunt: Omnes persciunt, & id experientia ipsa indicat, nullos ritus (in his quidem moribus & temporibus) magis utiles magisque aedificationi Ecclesiae seruietes, & denique uetustissimae Ecclesiae magis similes inueniri potuisse, quam sunt nostrarum Ecclesiarum.

Quod si qui pompam magis, quam utilitatem Ecclesiae in caeremonijs spectandam putant, tum illi sane uel Papisticas

pistica
quibus

Se

ribus
singul

tum in
menses

apud a
nerent

postqu

propri

cti fun

plectur

& Beli

suader

mouer

profect

cum a
Deus et

uult se
Monar

quam l

deciper

quo su

tam di

cere pe

caecati

men

pisticas, uel etiam Ethnicas, si lubet, ex
quibus papisticae ortae sunt, accersant.

Sed est profecto in istis reformato-
ribus (sunt enim quidam satis noti)
singularis cuiusdam excæcationis cer-
tum indicium, quod cum ante paucos
menses istas corruptelas rituum, cum
apud alios fierent, & nobis iam propo-
nerentur, uehementer damnarint, nunc
postquam fraudibus & minis impiorū
propriaq; imbecillitate, ad eas pertra-
cti sunt, ueluti obliti sui, nō solum am-
plectuntur istas conciliationes Christi
& Belial, sed etiam omnibus eas per-
suadere, & ubiq;, quantum possunt, pro-
mouere feruentissime conantur. Vt ego
profecto ualde uerear, ne Interimisti-
cum aliquem spiritulum acceperint.
Deus est magnus & seuerus, DOMINUS
uult se timeri non minus, quam terreni
Monarchæ, & istos, qui magis homines
quam Deum timent, uoluntq; ueluti
decipere DEUM ac suam conscientiam,
quo suæ tranquillitati consulant, facile
tam diu sapere & ratiocinando stultes-
cere permittit, ac peccata peccatis & ex-
cæcatione punit, donec penitus in re-
probum

probum sensum tradantur.

A qua summa calamitate, ut nos
Pater DOMINI nostri Iesu CHR. Isti,
pro immensa sua misericordia clemen-
ter tueatur, tum orando, tum etiam
cum per receptionem istarum abomi-
nationum nō tentando impetrabimus.

DOMINUS Iesus perdat linguam
dolosam, & ueritatem coelestem ad glo-
riam nominis sui, & miserorum mor-
talium salutem incontaminatam con-
seruet. **AMEN.**

EPISTOLA M. Fl. Illy.
ad Principem Georgium Anhalti-
num in comitijs Cellensibus exis-
tentem. Anno. 1548. mēse
Nouembri.

ET si ego princeps illustrissime C.
T. semper colui, & ueneratus sum,
cum propter stemmatis summam
nobilitatem, tum etiam propter eru-
ditionem ac pietatem, quam sapientes
ueram uereq; laude dignissimam no-
bilitatem, esse non immerito iudicant:
Tamen